

Այժմեան սահմանադրութեան «Հայր» սե-
նատօր Վալլօն իր ճառի մէջ մատնացոյց
արեց արձանի վրա, ասելով թէ զա մի տե-
սակ յաղթութեան սիմվոլ է հիւանդութիւն-
ների, մինչև անգամ մահվան վրա և կանգ
առաւ Պատմութիւն մեծ բարեսրտութեան վրա
որ զբուռ էր նրան դէպի անխոնց գործու-
նէութիւն և ստիպում էր նրան իր աշխա-
տանքների և հետազօտութիւնների մէջ նախ
և առաջ ձգտել այն բանին, որ օգտաւէտ
լինի մարդկութեանը: Ֆրանսիական ակա-
դէմիայի ցմահ բարտուղար և Պատմութիւն
գպրոցական ընկեր Գաստոն Բուասիէ ու-
շադրութիւն դարձրեց այն բանի վրա, որ
Գաստոն ոչ միայն հանձարաւոր գիտնական
էր, այլ և գրականական խոշոր տաղանդ
ունէր:

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինհստուրը իր ճառի մէջ բնորոշեց Պաստեօրին որպէս մարդու և որպէս գիտնականի և կանոնառաւ նրա մատուցած մեծ ծառայութիւնների վրա գիտութեան և մարդկութեան առաջ: Նա նախ և առաջ յիշեցրեց Պաստեօրի իդէալը, որ նա գրել է խրատի ձևով երիտասարդութեան: Մկըրում անխոնչ աշխատեսեափական զարգացման և կատարելագործութեան համար, զարգացնել, մշակել իր բոլոր հոգեկան ընդունակութիւնները և դարձնել իրան որքան կարելի է օգտակար և յարմար զէնք որ և է բարի գործ կատարելու համար և ապա արգէն նուիրվել այդ գործին ամբողջ հոգով, իր բոլոր ոյժերով միշտ ի նկատի ունենալով իր հայրենիքի բարիքը, իսկ գլխաւորապէս—անդադար անընդհատ մտածել մարդկութեան ցաւի, գժբաղդութիւնների և տանջանքների մասին և բոլոր ոյժերով աշխատել թեթևացներու և վերացնելու նրանց,—ահա այն իդէալը որով իր ամբողջ կենաքի ընթացքում զեկավարվում էր Պաստեօրը և որը նրան աջողքեց իրագործել ամենափառաւոր կերպով:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Արդուին, յունիսի 9-ին
Իսկ վերոյիշեալ կանօնագիրը մասնագրուահանայի համար գրված է կանօնագրի վերում «25 բուբլի տուղանը հատուցանել եկեղուն»։ Այս ընդունելով, Աստուածատրեամահանան, որպէս ծխատէր՝ ինքն ևս ստորաբարած է ի հաստատութիւն։ սակայն նա այժմ բոլորը ուրանալով ասել էր իր նախակու «Մշակ», № 73)։ «Իզուր է մատնացոյց անուենու 1899 թւի յունավարի 1-ի իր կազմած կանօնադրութեանը, որի ճիշդ կատարումները եռուեակայութեան մէջ միայն գոյութիւն ունեն»։ Անա թէ նախանձը ինչպէս է անազնուացնու

Որ մոռացել է իսպառ զբեզ ու ըո դատաւ
տանն ածեղ. Դէս գվէր, գէս գլխվէր, կեռ ու մնու, հար
երդա անսապատ թող մնա
զԲարիի հող և զՔամանդ, զԼալուկ քար
զԱրմու
զՇամի ձոր, զԱմիրվար, զՊլլան, զԶէյրաւ
զԾլձլա
թող բուսնեն անդ միայն կռոտնի, բլրդու
Ոռոչխարք ոչ ուտեն, որից նրանք կոտորվեն.

Դա առ անհայտ է ու անհետ պատճեն կամ

Ետ գրեա, հարերդա դէս զբոր զվարկու
թող շատ գ
Ու քանդի, աւերի զարտօրայսն Տօմբրունց
—Ա՛ տէր, քեզ մատաղ, —ընդհատեց տար
ըինակ մաղթանըը մահտեսի Գալուստը, —Տօ
բրունց արտերի անունը տալ մի, նրանց համ
ցասում մի ուզիր. նրանց խեղճ եկ, փրկ
ահր նրամը իս խնամիքն են. բան չի գու
աղջիկս նրանց տանն ա. նրան էլ ես իր խ

զանով զրկում արե՞ս:

—Ես էստեղ ինսամի-մնամի չեմ ճանաչում, ասաց անբաւականութեամբ տէր-Զաքարը, Ստուծու անեղու ու արդար դատաստան ա կտարփում, քարկապեցիները բոլորն էլ մեղադրու են, բոլորն էլ պէտք ա պատժվեն:

—Ա՛ տէր, կարգիդ մատադ, ինսամինել

լսեղճ եկ:

մարդկանց և ընդունակ զարձնում հրատարակի վրա եղած ճշմարտութիւնը ստելաց Առ տուածատրեան քահանայի ինձ դէմ արա փորձերի մէջ ամենաաշղողը այս վերջինը և դաւ, 13 տարեկան ջուլիսայի պատկից յետ ազգականութեան խորթութիւնը ունեցող չորրորդ աստիճանի վրա ինքնազլուք մին նշան օրհնութիւն կատարեց ինքը եթ կողմից հա անուանելով և մտածելով, որ եթէ ես իբր գործակալ յանդէստ տալու վիճամ այդ պատկանած համանը, այդ դէպքում պատաժիանաւութիւնը իմ վրա ծանրանարով ես կը ստուժե իսկ եթէ մերժեմ, ժողովրդից անշուշտ նո մարդիկ կը գրգովեն ինձ դէմ: Բայց ես քի մանալով նրա այդ անմիտ խորհուրդը և ա պագայ պատաշսխանատութիւններից ես ին ազատ պահելու համար, իսկոյն գիմում ար Ան ան ան ան ան ան ան ան ան

վիճակային կօնսխտորդիային, որի այլ տար
վայ փետրվարի 3-ի № 311 հրամանի համա-
ձայն՝ ես իմ նոյն ամսի 12-ի № 51 գրու-
թիւնով յայտնեցի այդ նշանագրութեան չը-
համութիւնը և պատվիրեցի նրան պսակի էլ-
քամանի համար երբ և ից չը դիմել ինձ:
Մալխասեան քահանան օրիորդ Յուղիտայ-
պսակի մասին իրան զիմումը օրինաւոր հա-
մարելով, ասում է. «Այդ տեսակ ատօրին
մերժումը հազար տեսակ չարիքների պատճա-
կարող է լինել (անկանոն կինակցութիւն, զս-
ւանափոխութիւն և այլն), թիվ է այն ժամա-
նակ պատասխանատուն և տուժողը, էլի՛ ան-
խոնի՞ն քահանա»: Մալխասեան քահանայի առա-
բերած այս պատճառաբանութիւնները երբէ
իրան արդարացնող փաստեր չեն, որովհետ-
սախ՝ տիրող մեր հոգևոր կարգերի համաձայ-
նա երբէք իրաւունք չունեք միջամտելու Բա-
թուումից բաժան մեր վիճակի հոգևոր գործեր
մէջ: Հօտը իր հոգուի դէմ դժգոհութիւն ո-
նեցած դէպքում կարող է ինքը դիմել նր-
իշխանութեան: Բայց ինչ վերաբերում է յի-
շեալ Յուղիտայի պսակի խնդրին, քանի ո-
իմ կողմից արդէն դիմում էր եղել կօնսխտա-

յայտնի լինելով Արդութինի ամբողջ ազգային
կութեան առաջ բերին այն թիւրիմացոթիւ
ներից մէկը, որնցից մենք պէաք է, միշտ, իս
սափենք: Ցիշելով քահանաների ինձ դէմ ուն
ցած անհնական հաշիները՝ այսուհեաև բոլ
բոլին վերջ եմ դնում նրանց հետ, ունենալ
բախակուրին, անպատճասիսան թողնելով նրա
գրեթե քնները:

— Բա ցասման պատարագի օրը ինչո՞ւ չէ

իրանց տէրելին ու տանուտէրմ ստրոն
որ մեզ կանչեմ:

—Ի՞նչ որի ա, ա տէր, բաշխի նրանց.
բողութիւն արա. ազգկանս գոնէ իսեղճ եկ:
—Զէ, բաշխիլ չի պտեմ. նրանց ամեն
շատ պտեմ պատժիլ, ամենից շատ:

—Ա՛ տէր, քեզ մատազ, ինձ իսաթիւն ա
Տօմբրունց տունը քանիդի մի. նրանք մեզ,
ունաց էնչի, լաւաթիւն կանեն. լաւ խալին

— Զէ, քանդիլ պտեմ, քանդիլ։
— Ա, տէր, էղ սուբբ կարգիկ մատազ զնիս, ինչ ծեռութեանը գոնէ խաթրն արա.

բեզ խնդրվում եմ, տէր հայրը,—ասաց դ
դոջան ձայնով մահակախ Գալուստը, բռնե
իր ալեոր բռնօթուտ միրրուքից:
— Դէ լաւ, լաւ,—ասաց տէր-Զաքարը,
քան որ խնդրվում ես, ծերութեանդ խալ
եմ անում. Տօմբրունց ներում եմ, նրանց
տերը փրկում եմ. ամա ասա, որ լաւութի
մոռանան ոչ հա. հասկացրու նրանց: «Ճ
ժոհեան ու ասհամնեա սպառուայն Տօ

— Հա, ա տէր, փառաւոր ըլես. Աստո
քեզ կարգի ու պատարագի պահի: Ես Տ
ըռնց կասեմ, կը հասկացնեմ նրանց, թէ
առաջին ես որ առի: Խոսնո կո շա

Ղաւութիւն ես դու արել։ Երանք կը շա

սեփական աշքերով անսներու լինելու նորապահ
Յուղըստային, որին եթք ոչնչով չէր կարող գործադրութիւն ունացնել տասը տաքեկան աղջկակներից,
տեսնէր նրա վարչու դէմքը՝ ձևան փոքր
կարկուտի փոխանակ խողոք քարե, կարկու-
ներ կը թափէր յիշեալ քահանայի զիմին և
կասկած: Արդուինում զժուազութեան հանդ
պող պակի Բաթուամութկատարված լինելը լո-
լրջամիտ խմբագրի համար որից թնջ ման
մասնութիւններ էր պէտք, ամեն բանիմ
մարդ կարող էր ըմբռնել, որ Արդուին
մինչև Բաթում գնացող 5—6 անձի մեծաք
նակ ծախքերի փոխարէն Պետրոս Ազնաւոր
բեանցի ձեռօր առաջարկած 25 բուրլին ու
րախութեամբ կը տային խորենդպապան գո-
ծակալին, որը, եթէ շահասիրական տեսաւ
տից մերժելու լինէր պսակը, չէր կարող հր
ժարվել 25 բուրլուց, վասն զի Արդուինու
դրանից աւելի մեծ վարձատրութիւն երբ
չէր կարող լինել մի այդպիսի պակի համա-
ֆորձակալ Արդուինի Յաք. Ընացիան

ՆԵՐՔԻՆ ՀԱԽԹԵՐ

Փիրմաներին, որ շատպեհն՝ թշագաղճնել իր ա-
րած կարգադրութիւններ։ Այդ կարգապահու-
թիւնների հիման վրա բանսութիւնների ընդդիա-
նուր բնակարաններն այնպէս պէտք է շին-
վին, որ իւրաքանչիւր մարդու համար առ-
նուազը 1/2 խորանարդ սահման օդքաժին
ընկնիւ։

Խնչողէս անցնեալներուալ մինչը հապալը կել է ինք,
Կրկիստործութեան մինիստրութիւնը ծրագիր
է կազմել բնդարձակելու գիւղատնտեսական
միջնակարգ գործոցները և այդ ծրագիրն արգելու
գուել է պետական խթիրութիւն հաւանաւթիւնը:
Բայց այժմ Պ.Ա. լրագիրը հաղորդում
է, որ այս ծրագրի գործադրութիւնն անորոշ
ժամանակով յետաձգված է որպեստև մինիստրութեան
բիւղութէութիւնը բոլոր յօդաւաճների վե-
րաբերմանմի ծախսիք համարու նշանակված պու-
մարները կը ատվառած են Հեռաւառը Արևելքի
արատեղագիր պատճառով:

Բագուրի լրագիւղները, հազրայիսամ են, որ
ինչպէս յացտնի է, կայսերական, տեխնիտական
ընկերութեամ հագուփ ճիշդին, կից՝ անցեալ
տարվայ սեպտեմբերի, Ձ-իցը բացվել են և
գործ են կատարուած բանարքների համար կուր-
սեր: Այդ տեղ ասանդում են մեջենագիտու-
թիւն, թուագունութիւն, գժագրութիւն, երկրա-
չափութիւն և նկարչութիւն: Այդպիսի կուր-
սերն, ամեն կերպ աշխատաւմ են բանւոր
ներին տալ այն բալոր անհրաժեշտ, գիտելիք-
ները, որոնք պէտք են ոչծառացված թիւը շի-
ներու համար: 1904-5 ուսումնարքանական
տարվայ, համար ընդունելութեան կանոնները
հնակեալն են: 1) Կուրսերն ընդունված լինե-
լու համար խնդիրների սկզբուն են ընդունե-
սեպտեմբերի 1-ից, 2) պարագամունքներն
սկսված են սեպտեմբերի 15-ից, 3) ուսման
վճարը տարեկան, 1 լրութիւն է ամեն մէկ ա-
ռարկայի համար առանձին, 4) Ուսման վճարն
առնուամ են ընդունվիթու մասին խնդիրը, կա-
զայտարքութիւնը, տուած ժամանակը, 5)
կուրսաքրուս ընդունվուած են պարբէտ բանւոր
ներ—Բնականաբար, ցանկալի կը լիներ, որ
համար եղածին չափ բազմաթիւ բանարքներ
օգտագործեն այդ հիմարկառութիւնից:

ՆԵՐԻՆ, գործերի, միախարութիւնը այս տար
վայ ընթացքում սուս դադիթականներին օժան
դակութիւնն տալքու միայն Բազուկ նահանգում
պառկել է՝ բատկամնել. 15,000 բուրմիչ:

Անդրկովկառեան «Օլիբնակի» կոչված մանկաբարձական ինստիտուտի ծախքների համար 1904 թվի ընթացքում՝ Անդրկովկառի գեւման փյական գումարներից, արված է յուրիսի 1-ի սկսած՝ 40,486 ր., դրանից 23,012 ր. բժշկական կան կազմի համար, 10,000 ր. հիւանդների ծննդանների համար և 7,474 ր. լուսաւորական գումարներից պահպան կատարելու համար։

թեան, վասելիքի, բուազի, վերանոբազու
թեան ծախօնեղի համար:

թղթակիցը հազրողաւ է, որ վերջին ժամանակներու կրկն նկատվութ է Թիւրքիայի պաղթած Դրբամի թափարների վերադարձ Թուսաստան։ Փառքշահի «աւետեաց երկրու

—Տեսնում եմ, տեսնում. Աստծու պատիօն ա համուս ա նրանց: Առանց ինձ ցասմա պատարագ են անում. հէրիքը տէր-դէրզի են ուտացնում. թող հիմի Աստծու ահաւ ցասումը դարձնեն իրանցից, տեսնեմ՝ ո՞սց դարձնում:

(ԿԸ ՀԱՐՈՒՆԱԿՎԻ)

Պարկաւներին: Ներկայումս զօրքին հրաման է տրված, երբ այդպիսի լրտեսներ կերևան սարերի վրա՝ խփել նրանց:

ԳԵՏԵՐԵՐՈՒՄԻՒԹԻ: Ցուլիսի 15-ին, առաւտեան

10 ժամին, երբ ներքին գործերի մինիստր

ստատուս-ներեւուար Պէվէ, ճանապարհեց դէ-

պի բարտիական վօկալը Պետերօֆ գնալու

համար և անցնում էր Ներկայութիւնի պրոսպէկ-

տով, մայթի մօտ կանգնած մարդը նրան կառ-

քի տակը գցեց պայթուցիկ ուռեր: Տեղի ու-

նցած պայթիւնից սպանվեցին մինիստրը և

նրա կառերի կառապան գիւղացի Ֆիլիպով:

Պատահմամբ մօտերքը գանվուներից ճանա-

վիրաւորից Սեմենովսկի զնի կապիտան

Յէցինսկի և վէրեր ստացան հասարակ զին-

ուր Ֆրիգէնէրդ, գրասնենկապես Մօջօվուի,

կառապան կրայնով, ներկ բաղ Խրօմով, ար-

տէլչիկ Աֆանասիվ, Նիկոլաևիկու երկա-

մուզու գրասնենեակում ծառայող Լավրենտիվ,

Տիմօֆէէվան և նրա 3 տարեկան աղջիկ թոռը

և պահեստի զինոր Վարտաման: Մարդասպա-

նը, որը պայթիւնի ժամանակ մի քանի ոչ

վտանգաւոր վէրեր ստացաւ, բռնվեց յան-

ցանքի տեղում և հրաժարվեց իր անտևը տա-

լուց: Քննութիւն է կատարում Պետերուրդի

համանգական տատարանի նշանաւոր գործերի

դատաստանական բնակչութիւն:

ՏՕԿԻԾ: (Բէյտէր): Դաշիչաօն մարքելոց

առաջ ուռեները հրդեհցին որպէս Դաշիչա

կայարանը, նոյնպէս և հարևան քաղաքները

(?): Լեսուի գետը բաց է չէղոք առեւրական

նաւերի համար:

ԵԶՈՂԱԾԱՅՈՒ: (Բէյտէր): Հաղորդում են, որ

Պօրտ-Արտուրի ընդհանուր շտուրմը սկսել է

յուլիսի 13-ին:

ԶԻՖՈՒ: (Բէյտէր): Պօրտ-Արտուրից 36 ժամ

առաջ վախած չինացիները հաստատում են,

որ երեք մեծ ուսուական նաւեր գուրս եկան

Պօրտ-Արտուրից—Դիներալ Ստէսսէլի գործա-

կալներից մէկը՝ ուռւ օփեցէր այսեղ եկաւ

նաւի պողպատ զներու պօրտ-արտուրեան հա-

ւաշինարանի համար: Նրա խօսքով բերդապահ

դօրը հաւատացած է, որ բերդը կը դիմանայ

պաշրուումն:

ՇԱՆԴԱԾԱՅՈՒ: (Բէյտէր): Խայչէնից դէպի ա-

րելեր գտնվող բարձունքներ հասպահան

դադուածանեան զօրմից գրաւելու

պատճառով, Խայչէնի պաշտամունքունը հնա-

րաւուր չէ համարվում Կարծում են, որ յաջորդ

դիմադրութիւնը ուռւները կը ցոյց տան Խայ-

չէնի և Ալշանանի միջև:

ԻՆԿՈՒ: (Բէյտէր): Եապօնական հնուակ

զօրաբաժնը եկաւ նիւ-Չժուան, զինորները

շատ ջանի և փոքրահամակ են և կաղէտների

բատալիոնների տալուրութիւն են գործում:

Խանութիւնը կը գույն բարձրացիները:

ՏԵԱՆՑՁԻՆ: (Բէյտէր): Նիւ-Չժուանից եկած

անձինը հարդրուում են, որ բոլոր ականանե-

հնուացած են գետից և նաւահանգստութիւն:

ՎԵՇՆԻՆԳՏՈՆ: Պետական դէպարտամէնտը

զիմենց ուսուագիններին պատկանող փոքր

խանութիւնը են գույն բարձրացիները:

ՀԱՆԴԱԾԻՆԳՏՈՆ: Պետական դէպարտամէնտը

զիմենց ուսուագիններին պատկանող փոքր

խանութիւնը են գույն բարձրացիները:

ՀԱՆԴԱԾԻՆԳՏՈՆ: Կառավարութիւնը յանձնաբարեց

իր գետան Մօրին ցաւակցութիւն յայտնել

ուսուացած կը գույն բարձրացիները:

ՀԱՆԴԱԾԻՆԳՏՈՆ: Կառավարութիւնը ապա-

ստանութիւնը:

ԽԱՎԱՐԵՐՈՒՄ: Կառավարութիւնը յանձնաբարեց

իր գետան Մօրին ցաւակցութիւն յայտնել

ուսուացած կը գույն բարձրացիները:

ՀԱՆԴԱԾԻՆԳՏՈՆ: Կառավարութիւնը ապա-

ստանութիւնը:

ՀԱՆԴԱԾԻՆԳՏՈՆ: Կառավարութիւնը յայտնել

ուսուացած կը գույն բարձրացիները:

ՀԱՆԴԱԾԻՆԳՏՈՆ: Կառավարութիւնը յայտնել

ուսուացած կը գույն բարձրա